

Sockenkyrkonätverket

Medlemsbrev nr. 10, februari 2024

Skara domkyrka. Foto: Robin Gullbrandsson

Årsmöte torsdagen den 18 april 2024

Medlemmarna kallas till digitalt årsmöte via Zoom den 18 april kl.18. Mötet inleds med att Marcus Dahlberg talar utifrån rapporten "Att möta förändring", som är Svenska kyrkans redovisning till regeringen inför kontrollstationen 2024. Marcus Dahlberg är enhetschef på Kyrkokansliet i Uppsala. Även icke-medlemmar är välkomna att lyssna till Marcus Dahlberg.

Årsmötesförhandlingarna börjar kl. 18.45. Kallelse med dagordning skickas ut längre fram bifogat med information om anmälan för att erhålla länk till mötet. Informationen kommer också att finnas på föreningens hemsida.

Medlemsavgift för 2024

Vi hoppas att du tycker Föreningen Sockenkyrkonätverket gör ett viktigt arbete med att utifrån sockenkyrkornas samhälls- och kulturbärande roll under 1000 år bedriva kunskapsspridning, opinionsbildning och lobbying och därför fortsatt vill stödja verksamheten genom att vara medlem. I medlemskapet ingår inbjudan till möten och seminarier samt digitala nyhetsbrev.

Vi ber dig att betala in årsavgiften för 2024, som är 200 kr, på bankgiro 5497-6352. Glöm inte att ange ditt namn och e-postadress. Glöm inte heller att meddela föreningen om du byter e-postadress. Skicka in dina nya uppgifter till sockenkyrkonatverket@gmail.com

Rapport inför kontrollstation 2024 – Att möta förändring

Svenska kyrkan lämnar varje år en rapport till regeringen om hur den kyrkoantikvariska ersättningen (KAE) använts under året. Vart femte år presenterar man en mer utökad s.k. kontrollstationsrapport. I denna rapport finns möjlighet att presentera effekterna och om de satta målen uppfyllts genom det tillskott som KAE inneburit. Rapporten lyfter även fram problem och visar på nödvändiga utvecklingsområden.

Kontrollstationsrapporten för 2024 innehåller flera viktiga punkter att ta på allvar. En av de mest angelägna är att KAE behöver höjas så att det kyrkliga kulturarvet ges möjligheter att förvaltas på ett hållbart och långsiktigt sätt. Påpekas bör att staten inte höjt ersättningen sedan 2010 då nivån sattes till 460 miljoner kronor/år! Ersättningen har således inte följt övriga prisökningar i samhället, vilket gör att nödvändigt underhåll riskerar att eftersättas och vi får en allt större underhållsskuld framöver.

I rapporten lyfter man också fram andra viktiga frågor, exempelvis en önskan om samsyn mellan Svenska kyrkan och de statliga myndigheterna vad gäller en mer flexibel syn av kulturmiljölagen för att bättre anpassa kyrkobyggnader efter dagens behov.

Svenska kyrkans sammanfattande bedömning

- De krav som ställs på Svenska kyrkan i överenskommelsen med staten är uppfyllda
- Staten har låtit minska den kyrkoantikvariska ersättningen trots att omfattningen av Svenska kyrkans ansvar är densamma

Att möta förändring

Svenska kyrkans redovisning till regeringen angående de kyrkoantikvariska frågorna inför kontrollstationen 2024

Svenska kyrkan

- Utebliven uppräknig av den kyrkoantikvariska ersättningen får betydande konsekvenser för vård och underhåll av kyrkliga kulturminnen
- Ökad samsyn krävs kring tillämpningen av kulturmiljölagen för rimlig och hållbar balans mellan bevarande, användning och utveckling
- En översyn av befintlig lagstiftning kan bli aktuell
- Måttet på tillgänglighet bör omfatta fler former som kompletterar det fysiska besöket i kyrkorummet
- Det finns behov av ökat samarbete och samverkan med de statliga myndigheterna i flera övergripande frågor gällande det kyrkliga kulturarvet
- De statliga myndigheterna bör möjliggöra fler åtgärder för energiomställning i kyrkobyggnader som omfattas av kulturmiljölagen

Eva Kempff

”Egoistgalan” och Svenska kyrkan – reflektioner utifrån en artikel i Industrivärlden

Daytradern John Skogman uppmanar läsaren i Industrivärlden nr 43 den 23 oktober 2023 att stanna kvar i Svenska kyrkan, att inte gå ur som så många har gjort under de senaste decennierna.

Skogman pekar ut en viktig anledning till utträdena. Snikenheten. Han benämner dagen för utträde för en egoistgalan. Den går av stapeln den 1 november vilket är den sista dagen att gå ur Svenska kyrkan och då spara 1% av lönen. Jag har själv fått mig berättat att det ofta är den välbetalde pappan i familjen som går ur kyrkan. Mamman står kvar och familjen fortsätter att sända barnen till kyrkans barn- och ungdomsverksamhet.

Det är ett sätt att urholka kyrkans ekonomi, en dränering som inom en framtid sätter krokben för kyrkans utåtriktade verksamhet och annan verksamhet.

Skogman föreslår att man ska se på kyrkan som sin hemförsäkring och frågar: Var är vi när det hemska händer i skolan eller i samhällen? Och han ger svaret: i kyrkan. Skogman undrar vidare vem som ger den hemlöse tillgång till dusch, toalett och en ostsmörgås och vem som håller igång öppna förskolor och ungdomsverksamhet när kommunen drar ner sina anslag? Jo kyrkan.

I Sockenkyrkonätverket lobbar vi för att bevara kyrkobyggnaderna, de ovärderliga sekelgamla byggnaderna med sina minnen och konstföremål. Med den insyn jag fått i Svenska kyrkans finanser genom mitt arbete i pastoratets kyrkofullmäktige och läsning av Kyrkans tidning inser jag till fullo problemen för kyrkan att både hålla Sveriges 3.500 kyrkor i stånd, en livskraftig kyrka med religiös mening och kraft och en utåtriktad verksamhet ägnad åt barn, unga, vuxna och äldre.

Idag betalar bara ca 50% av Sveriges innevånare kyrkoskatt, grunden för medlemskap i Svenska kyrkan. Och hur ska då de stora kyrkobyggnaderna med alla deras oskattbara minnen och föremål kunna få tillräcklig finansiering när pengarna behövs till den livsviktiga kyrkliga verksamheten? Kyrkan själv tog på sig det tunga ansvaret att stå för byggnadernas vidmakthållande vid skilsmässan från staten. Överenskommelsen med staten var att staten skulle bistå med den kyrkoantikvariska ersättningen. Vad som hänt med den vet vi, den har inte räknats upp och är numera bara en liten sidofinansiering inriktad på de kulturhistoriskt prioriterade insatserna. Under tiden säljs eller rivs kyrkor vilket innebär att högkvalitativa specialbyggnader försvinner ur det allmännas ägo.

Kyrkorna med sina värdiga och minnesrika rum behövs och borde vara en tillgång i kommunernas och statens fastighetsbestånd! Staten och kommunerna måste ta ansvar för kyrkobyggnaderna, dela ansvaret med kyrkan.

Charlotta Hanner Nordstrand

Utredning om hållbarhet i Svenska kyrkans skogsbruk

År 2021 fick kyrkostyrelsen i uppdrag av kyrkomötet att utreda Svenska kyrkans skogsbruk vad gäller hållbarhet. Under 2023 tillsattes en utredning med förre landshövdingen i Uppsala Göran Enander som utredare och med Kaisa Syrjänen Schaal, senior policyrådgivare för Svenska kyrkan på nationell nivå, som sekreterare.

I uppdraget ligger att ”säkerställa en så ekologisk, ekonomisk, social samt andlig och existentiell hållbar skogsförvaltning som möjligt.”

Uppdraget har påbörjats och en första rapport lovades lämnas till kyrkostyrelsen i december 2023.

Bakgrund till uppdraget är att kyrkostyrelsens utredning av kyrkoordningens skrivningar kring Svenska kyrkans prästlönetillgångar och hur utformningen skulle kunna säkerställa en hållbar skogsförvaltning, dvs. en önskan om förändringar i kyrkoordningen.

Vad består prästlönetillgångarna av? De består av skog, jord och fonder, allt reglerat i lag och förvaltad av Svenska kyrkan med regeringens beslutsrätt om tillsyn av förvaltningen.

Uppdraget handlar således om kyrkoordningens kapitel 46 och att här säkerställa samtliga aspekter för en hållbar skogsförvaltning. Utredningen skall ta hänsyn till Svenska kyrkans fyra hållbarhetsdimensioner. Man skall ta hänsyn till Svenska kyrkans färdplan för klimatet, bearbeta och beakta urfolksfrågor och urfolksrätt samt bidra i arbetet med ”den officiella ursäkten till samerna”. Skogen skall betraktas som ett kulturarv och fornlämningar skyddas. Det finns även förslag på hur man tar hänsyn till barnperspektivet.

Utredningens uppgift är vittomfattande och har att beakta skogsvårdslagen, klimatlagen samt kulturmiljölagen liksom att följa arbetet inom EU när det gäller skog- och markfrågor.

Vi väntar med spänning på den färdiga utredningen.

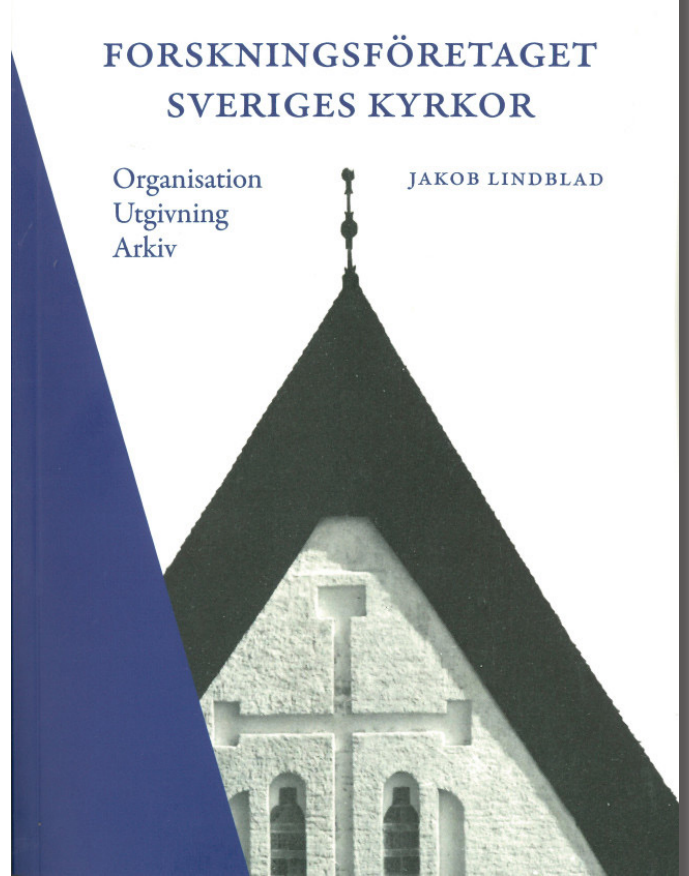
Eva Kempff

STUDIER TILL SVERIGES KYRKOR

FORSKNINGSFÖRETAGET SVERIGES KYRKOR

Organisation
Utgivning
Arkiv

JAKOB LINDBLAD

Sveriges Kyrkors långa verksamhetstid utforskas i ny bok

Jakob Lindblad, universitetslektor, arkitekt och antikvarie, är författare till boken ”Sveriges Kyrkor. Organisation, utgivning, arkiv” (2022) som är väl värd att uppmärksamma för sockenkyrkonätverkets medlemmar.

De som på olika sätt arbetar med medeltida kyrkor i Sverige har knappast kunnat undgå bokverket Sveriges Kyrkor. Konstvetenskapligt inventarium. Efter 237 volymer är det verkligen också på tiden med en djuplodande genomgång av verkets över 100-åriga historia. Lindblad inleder med en övergripande historik som gör nedslag i olika nyckelhändelser. Sveriges Kyrkors tillblivelse på 1910-talet, 1940-talet då Vitterhetsakademien ansvarade för verksamheten under en längre tid och 1960-talets slut då publikationstakten ökade,

framstår i denna kronologi som guldkantade skeden. Historiken mynnar ut i den oundvikliga nedgången på 1990-talet och framåt som dock lyfts upp av det något motsägelsefulla 2000-talet då flera stora bokutgivningar ägde rum.

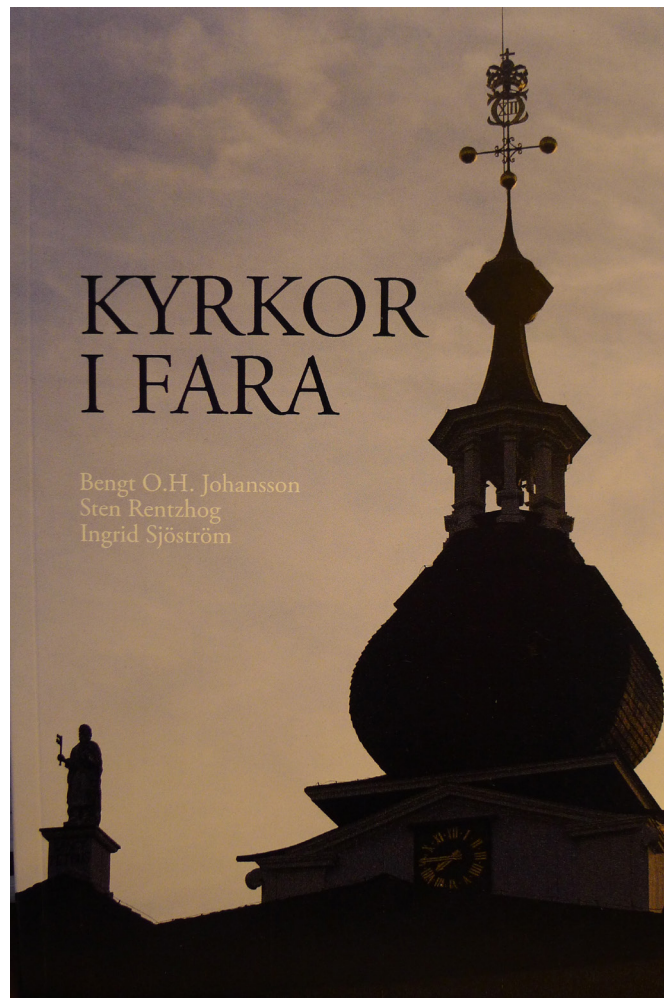
Bokens kärna är de tre tematiserade och uttömmande kapitlen kring organisation, utgivning och arkiv. De speglar på olika sätt Sveriges Kyrkans uppdrag och verksamhet. Kapitlet om textframställning, form och innehåll var för mig en ögonöppnare som visar den komplexitet varje kyrkundersökning innefattade och den kompetens som krävdes av varje författare. En betydande del av boken upptas av användbara förteckningar över personer som genom decennierna varit knutna till verket, publicerade volymer och övriga publikationer samt de viktiga samlingarna och arkiven.

Denna väl skrivna bok med sitt fantastiska bildmaterial och utförliga bildtexter som förhöjer läsoplevelsen är ett ”måste” för varje kyrkoforskare.

Utgiven av KVHAA. Ingår i serien Studier till Sveriges Kyrkor, nr 4. Stockholm 2022.

Gunhild Eriksdotter

Läs mer om Sockenkyrkonätverket på:
www.sockenkyrkonatverket.se

Beställ boken ”Kyrkor i fara”

Sockenkyrkorna är vårt största sammanhållna kulturarv. Genom dem kan vi överallt i landet uppleva människor och samhälle, världsbild och levnadsvillkor – under nära tusen år. De har alltid tagits för givna. Men så är det inte längre. Sockenkyrkornas bevarande måste därför diskuteras nu, innan hotet om rivningar och försäljningar rycker närmare. Denna bok handlar om sockenkyrkornas mångfacetterade värden – och om vikten av att vårda och använda dem. Det här är en bok med kunskap och en bok som skrivits för att väcka debatt i en viktig framtidsfråga.

Boken går att köpa och kostar 95 kr plus frakt. Skicka din beställning till Karin Skoglund via mejl; karinskoglund64@gmail.com

Som medlem i Föreningen Sockenkyrkonätverket har du 15 % i rabatt. Glöm inte ange namn och adress och om du är medlem i Föreningen Sockenkyrkonätverket.